Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (prvního senátu)

26. března 2020 *

„Řízení o předběžné otázce – Ochrana spotřebitelů – Spotřebitelské úvěrové smlouvy – Směrnice 2008/48/ES – Článek 3 písm. g), článek 10 odst. 2 a článek 22 odst. 1 – Úroveň harmonizace – Pojem ‚náklady úvěru odlišné od úroků' – Směrnice 93/13/EHS – Článek 1 odst. 2 – Zneužívající ujednání ve spotřebitelských smlouvách – Horní hranice celkových nákladů úvěru odlišných od úroků – Smluvní ujednání, která odráží závazné právní nebo správní předpisy – Vyloučení"

Ve věci C-779/18,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Sądu Rejonowego w Siemianowicach Śląskich (Okresní soud v Siemianowicach Śląskich, Polsko) ze dne pátek 9. listopadu 2018, došlým Soudnímu dvoru dne 12. prosince 2018, v řízení

Mikrokasa S. A.,

Revenue Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz inwestycyjny Zamknięty

proti

XO,

SOUDNÍ DVŮR (první senát),

ve složení J.-C. Bonichot, předseda senátu, M. Safjan, L. Bay Larsen, C. Toader (zpravodajka) a N. Jääskinen, soudci,

generální advokát: G. Hogan,

vedoucí soudní kanceláře: M. Aleksejev, vedoucí oddělení,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 13. listopadu 2019,

s přihlédnutím k písemné části řízení,

– za Mikrokasa S. A. M. Kamińskim, radca prawny,

– za polskou vládu B. Majczynou jakož i M. Kamejsza-Kozłowskou a D. Lutostańskou, jako zmocněnci,

– za Evropskou komisi G. Goddin, K. Herbout-Borczak a A. Szmytkowskou, jakož i N. Ruiz Garcíou, jako zmocněnci,

* Jednací jazyk: polština.

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 19. prosince 2019,

vydává tento

Rozsudek

1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o zneužívajících ujednáních ve spotřebitelských smlouvách (Úř. věst. 1993, L 95, s. 29; Zvl. vyd. 15/02, s. 288) a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES ze dne 23. dubna 2008 o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102/EHS (Úř. věst. 2008, L 133, s. 66 a opravy Úř. věst. 2009, L 207, s. 14, Úř. věst. 2010, L 199, s. 40, Úř. věst. 2011, L 234, s. 46 a Úř. věst. 2015, L 36, s. 15).

2 Tato žádost byla předložena v rámci dvou sporů, jejichž projednávání bylo předkládajícím soudem spojeno a v nichž proti sobě stojí na straně jedné společnosti Mikrokasa S. A. a Revenue Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz inwestycyjny Zamknięty (dále jen „Revenue“) a na straně druhé XO ve věci nároků na zaplacení částek splatných podle dvou smluv o spotřebitelském úvěru.

Právní rámec

Unijní právo

Směrnice 93/13

3 Třináctý a dvacátý čtvrtý bod odůvodnění směrnice 93/13 uvádějí:

„vzhledem k tomu, že se předpokládá, že právní nebo správní ustanovení členských států, která přímo nebo nepřímo stanoví ujednání spotřebitelských smluv, neobsahují zneužívající ujednání; že se proto nejeví jako nezbytné podřídit ustanovením této směrnice ujednání, která odrážejí závazné právní nebo správní předpisy a zásady nebo ustanovení mezinárodních úmluv, jejichž stranami jsou členské státy; že v tomto ohledu ‚závazné právní nebo správní předpisy‘ v čl. 1 odst. 2 zahrnují také pravidla, která se v souladu s právními předpisy použijí mezi smluvními stranami, pokud nebylo ujednáno jinak;

[…]

vzhledem k tomu, že soudy nebo správní orgány členských států musí mít k dispozici odpovídající a účinné prostředky, aby zabránily dalšímu používání zneužívajících ujednání ve smlouvách se spotřebiteli“.

4 Článek 1 této směrnice stanoví:

„1. Účelem této směrnice je sblížit právní a správní předpisy členských států týkající se zneužívajících ujednání ve smlouvách uzavíraných mezi prodávajícím zboží nebo poskytovatelem služeb a spotřebitelem.

2. Smluvní ujednání, která odrážejí závazné právní a správní předpisy a ustanovení nebo zásady mezinárodních úmluv, jejichž stranami jsou členské státy nebo Společenství, zejména v oblasti dopravy, nejsou předmětem ustanovení této směrnice.“

5 Článek 3 uvedené směrnice 93/13 definuje podmínky, za kterých je ujednání obsažené ve smlouvě uzavřené mezi prodávajícím nebo poskytovatelem a spotřebitelem považováno za zneužívající.

6 Článek 6 odst. 1 téže směrnice stanoví:

„Členské státy stanoví, že zneužívající ujednání použitá ve smlouvě uzavřené prodávajícím nebo poskytovatelem se spotřebitelem nejsou podle jejich vnitrostátních právních předpisů pro spotřebitele závazná a že smlouva zůstává pro strany závaznou za stejných podmínek, může-li nadále existovat bez dotyčných zneužívajících ujednání.“

7 Článek 7 odst. 1 směrnice 93/13 zní takto:

„Členské státy zajistí, aby v zájmu spotřebitelů a soutěžitelů byly k dispozici odpovídající a účinné prostředky zabraňující dalšímu používání zneužívajících ujednání ve smlouvách, které uzavírají prodávající nebo poskytovatelé se spotřebiteli.“

Směrnice 2008/48

8 Body 7, 9, 19, 20 a 44 odůvodnění směrnice 2008/48 znějí takto:

„(7) Pro usnadnění vzniku dobře fungujícího vnitřního trhu spotřebitelských úvěrů je nezbytné zajistit harmonizovaný rámec Společenství v celé řadě klíčových oblastí. Právní předpisy Společenství zaměřené na budoucnost, schopné přizpůsobit se budoucím formám úvěrů a umožňující členským státům odpovídající stupeň pružnosti při jejich provádění by měly s ohledem na neustále se vyvíjející trh spotřebitelských úvěrů a vzrůstající mobilitu evropských občanů napomoci při zavedení moderní právní úpravy spotřebitelského úvěru. […]

[…]

(9) Úplná harmonizace je nezbytná pro zajištění vysoké a rovnocenné úrovně ochrany zájmů všech spotřebitelů ve Společenství a pro vytvoření skutečného vnitřního trhu. […]

[…]

(19) Aby se mohli spotřebitelé rozhodovat na základě úplné znalosti věci, měli by před uzavřením úvěrové smlouvy získat přiměřené informace o podmínkách a nákladech úvěru a o svých povinnostech, přičemž by měli mít možnost vzít si tyto informace s sebou a posoudit je. Pro zajištění co největší průhlednosti a srovnatelnosti nabídek by tyto informace měly zahrnovat především roční procentní sazbu nákladů úvěru určovanou stejným způsobem v celém Společenství. […]

(20) Celkové náklady úvěru pro spotřebitele by měly zahrnovat veškeré náklady, včetně úroku, provizí, daní, poplatků pro zprostředkovatele úvěru a veškerých poplatků, které musí spotřebitel zaplatit v souvislosti s úvěrovou smlouvou, s výjimkou nákladů na notáře. Otázka, zda věřitel skutečně zná náklady, by měla být posouzena objektivně se zohledněním požadavků náležité profesionální péče.

[…]

(44) K zajištění průhlednosti a stability trhu by členské státy měly až do další harmonizace zajistit zavedení vhodných opatření pro regulaci věřitelů nebo dohled nad nimi.“

9 Podle článku 1 je účelem směrnice 2008/48 harmonizovat některé aspekty právní úpravy členských států, která se týká smluv o spotřebitelském úvěru.

10 Článek 3 této směrnice uvádí:

„Pro účely této směrnice se rozumí

a) ‚spotřebitelem' fyzická osoba, která při operacích, na něž se vztahuje tato směrnice, jedná za účelem nesouvisejícím s její živností, podnikáním nebo povoláním;

[…]

g) ‚celkovými náklady úvěru pro spotřebitele' veškeré náklady, včetně úroku, provizí, daní a veškerých dalších poplatků, které spotřebitel musí zaplatit v souvislosti s úvěrovou smlouvou a které jsou věřiteli známy, s výjimkou nákladů na notáře; náklady související s doplňkovými službami týkajícími se dané úvěrové smlouvy, zejména pojistné, jsou rovněž zahrnuty, pokud je navíc uzavření smlouvy o poskytnutí služby povinné pro získání úvěru nebo pro jeho získání za nabízených podmínek;

h) ‚celkovou částkou splatnou spotřebitelem' součet celkové výše úvěru a celkových nákladů úvěru pro spotřebitele;

[…]"

11 Článek 5 uvedené směrnice, nadepsaný „Předsmluvní informace", stanoví:

„1. S dostatečným předstihem před tím, než je spotřebitel vázán úvěrovou smlouvou nebo nabídkou, poskytne věřitel a případně zprostředkovatel úvěru spotřebiteli na základě věřitelem nabízených úvěrových podmínek a případně spotřebitelem vyjádřených preferencí a poskytnutých údajů informace potřebné ke srovnání různých nabídek, aby mohl spotřebitel učinit informované rozhodnutí, zda úvěrovou smlouvu uzavře. Tyto informace se poskytují na papíře nebo na jiném trvalém nosiči prostřednictvím formuláře ‚standardní evropské informace o spotřebitelském úvěru' obsaženého v příloze II. Pokud věřitel poskytl ‚standardní evropské informace o spotřebitelském úvěru', má se za to, že splnil požadavky na poskytnutí informací podle tohoto odstavce a podle čl. 3 odst. 1 a 2 směrnice 2002/65/ES.

Dotyčné informace zahrnují:

[…]

c) celkovou výši úvěru a podmínky jeho čerpání;

[…]

g) roční procentní sazbu nákladů a celkovou částku splatnou spotřebitelem, ilustrovanou reprezentativním příkladem s uvedením veškerých předpokladů použitých pro výpočet této sazby; pokud spotřebitel informoval věřitele o jednom nebo více aspektech jím preferovaného úvěru, jako například o době trvání úvěrové smlouvy a celkové částce úvěru, musí věřitel tyto aspekty zohlednit; stanoví-li úvěrová smlouva různé způsoby čerpání s různými poplatky nebo výpůjčními úrokovými sazbami a použije-li věřitel předpoklad uvedený v části II písm. b) přílohy I, uvede, že jiné mechanismy čerpání uplatňované na tento typ úvěrové smlouvy mohou vést k vyšším ročním procentním sazbám nákladů;

[…]"

12 Článek 10 téže směrnice, nadepsaný „Informace, které mají být uvedeny v úvěrových smlouvách“, stanoví:

„1. Úvěrové smlouvy se vypracovávají na papíře nebo na jiném trvalém nosiči. Každá smluvní strana obdrží jedno vyhotovení úvěrové smlouvy. Tímto článkem nejsou dotčena žádná vnitrostátní pravidla ohledně platnosti uzavírání úvěrových smluv, jež jsou v souladu s právem Společenství.

2. Úvěrová smlouva jasně a výstižně uvádí:

[…]

d) celkovou výši úvěru a podmínky čerpání;

[…]

g) roční procentní sazbu nákladů a celkovou částku splatnou spotřebitelem, vypočtené v okamžiku uzavření úvěrové smlouvy; uvedeny musí být veškeré předpoklady použité pro výpočet této sazby;

[…]

u) případně další smluvní podmínky;

[…]“

13 Článek 22 směrnice 2008/48, který je nadepsán „Harmonizace a kogentní povaha směrnice“, uvádí:

„1. Pokud tato směrnice obsahuje harmonizovaná ustanovení, nesmějí členské státy ve svém vnitrostátním právu zachovávat ani zavádět ustanovení odchylná od ustanovení této směrnice.

[…]

3. Členské státy dále zajistí, aby předpisy, které přijmou k provedení této směrnice, nemohly být obcházeny v důsledku formulace smluv, zejména zahrnutím čerpání nebo úvěrových smluv spadajících do oblasti působnosti této směrnice do úvěrových smluv, jejichž povaha nebo účel by umožnily vyhnout se použití směrnice.“

[…]“

Polské právo

Občanský zákoník

14 Článek 359 kodeksu cywilného (občanský zákoník) zní:

„1. Úroky z peněžité částky jsou splatné pouze v případě, že vyplývají z právního úkonu nebo zákona, ze soudního rozhodnutí nebo z rozhodnutí jiného příslušného orgánu.

2. Není-li výše úroků stanovena jinak, jsou splatné zákonné úroky, jejichž výše odpovídá referenční sazbě Polské národní banky zvýšené o 3,5 procentního bodu.

2^1. Maximální částka úroků vyplývající z právního úkonu nesmí přesáhnout dvojnásobek zákonné výše úroků (maximální výše úroků) ročně.

2^2. Překročí-li výše úroků vyplývajících z právního úkonu maximální výši úroků, je horní hranicí splatného úroku maximální výše úroků.

2^3. Smluvní ujednání nemohou vyloučit nebo omezit ustanovení týkající se maximální výše úroků, a to ani v případě, že bylo zvoleno cizí právo. V tomto případě se použijí ustanovení zákona.

4. Ministr spravedlnosti oznámí oznámením v *Úředním věstníku Polské republiky „Monitor Polski“* výši zákonných úroků.“

15 Článek 385^1 uvedeného zákoníku stanoví:

„1. Ustanovení spotřebitelské smlouvy, která nebyla sjednána individuálně, nejsou pro spotřebitele závazná, pokud jeho práva a povinnosti upravují takovým způsobem, který je v rozporu s dobrými mravy a zjevně porušuje jeho zájmy (zneužívající smluvní ujednání). Uvedené neplatí pro ujednání, která vymezují hlavní plnění stran, včetně ceny nebo odměny, pokud jsou formulována jednoznačně.

2. Jestliže spotřebitel není podle odstavce 1 některým z ustanovení smlouvy vázán, zůstává závaznost ostatních částí smlouvy pro její strany zachována.

3. Ujednáními spotřebitelské smlouvy, která nebyla sjednána individuálně, jsou taková smluvní ujednání, na jejichž obsah neměl spotřebitel skutečný vliv. Jedná se zejména o smluvní ujednání převzatá ze vzorové smlouvy, která byla spotřebiteli navržena druhou smluvní stranou.

[…]“

Zákon o spotřebitelském úvěru

16 Ustawa o kredycie konsumenckim (zákon o spotřebitelském úvěru) ze dne 12. května 2011 (Dz.U. 2016, č. 126, položka 715), ve znění platném v době rozhodné z hlediska skutkových okolností sporu v původním řízení (dále jen „zákon o spotřebitelském úvěru“) provádí do polského právního řádu směrnici 2008/48.

17 Článek 5 odst. 1 body 6 až 8 tohoto zákona definuje následující pojmy:

„celkové náklady úvěru – veškeré náklady, které spotřebitel musí zaplatit v souvislosti s úvěrovou smlouvou, zejména: a) úroky, poplatky, provize, daně a marže, které jsou věřiteli známy a b) náklady související s doplňkovými službami, zejména pojistné, pokud je jejich sjednání nezbytné pro získání úvěru nebo pro jeho získání za nabízených podmínek, s výjimkou nákladů na notáře nesených spotřebitelem;

náklady úvěru odlišné od úroků: všechny náklady, které spotřebitel hradí v souvislosti se smlouvou o spotřebitelském úvěru, s výjimkou úroků;

celková výše úvěru: maximální částka všech peněžních prostředků vyjma nákladů úvěru, které věřitel dává spotřebiteli k dispozici na základě smlouvy o úvěru, a v případě smluv, které takovou maximální částku nestanoví, souhrn všech peněžních prostředků vyjma nákladů úvěru, které věřitel dává spotřebiteli k dispozici na základě smlouvy o úvěru;

celková částka splatná spotřebitelem: souhrn celkových nákladů úvěru a celkové výše úvěru.“

18 Článek 13 uvedeného zákona stanoví:

„1. Věřitel nebo zprostředkovatel úvěru poskytne spotřebiteli před uzavřením smlouvy o spotřebitelském úvěru, na trvalém nosiči, s předstihem umožňujícím seznámení se s danými informacemi, následující údaje:

[…]“

5) celkovou výši úvěru;

6) lhůty a způsob čerpání úvěru;

7) celkovou částku splatnou spotřebitelem;

[…]

10) popřípadě informace o dalších nákladech, které je spotřebitel povinen uhradit v souvislosti se smlouvou o spotřebitelském úvěru, zejména o úrocích, provizích, maržích, poplatcích včetně poplatků za vedení jednoho nebo více účtů zaznamenávajících platební operace a čerpání, jakož i o poplatcích za používání platebních nástrojů pro platební operace a výběry, o nákladech souvisejících s doplňkovými službami, zejména pojištěním, jsou-li věřiteli známy, a podmínky, za kterých se tyto náklady mohou změnit;

11) informace o nutnosti uhradit případné notářské poplatky;

[…]“

19 Článek 30 téhož zákona stanoví:

„1. Aniž jsou dotčeny články 31 až 33, musí smlouva o spotřebitelském úvěru obsahovat:

[…]

2) druh úvěru;

[…]

4) celkovou výši úvěru;

5) lhůty a způsob čerpání úvěru;

6) výpůjční úrokovou sazbu; […];

7) roční procentní sazbu nákladů a celkovou částku splatnou spotřebitelem, určené v den uzavření smlouvy o spotřebitelském úvěru, spolu s uvedením veškerých předpokladů použitých pro její výpočet;

8) podmínky a lhůty pro splácení úvěru, […];

9) rozpis lhůt a pravidel pro placení úroků a všech dalších nákladů úvěru, pokud věřitel nebo zprostředkovatel úvěru přiznává odklad splácení úvěru;

10) informace o dalších nákladech, které je spotřebitel povinen uhradit v souvislosti se smlouvou o spotřebitelském úvěru, zejména o poplatcích včetně poplatků za vedení jednoho nebo více účtů zaznamenávajících platební operace a výběry, jakož i o poplatcích za používání platebních prostředků pro platební operace a výběry, provizích, maržích a o nákladech souvisejících s doplňkovými službami, zejména pojištěním, jsou-li úvěrujícímu známy, a podmínky, za kterých se tyto náklady mohou změnit;

[…]“

20 Článek 36a téhož zákona zní:

„1. Maximální výše nákladů úvěru odlišných od úroků se vypočte podle následujícího vzorce:

MPKK ≤ (K × 25 %) + (K × n/R 30 %),

ve kterém použité symboly znamenají následující:

MPKK je maximální výše dalších nákladů úvěru odlišných od úroků,

K je celková výše úvěru,

n je doba splácení ve dnech,

R je počet dnů v roce.

2. Náklady úvěru odlišné od úroků za celou dobu trvání úvěru nesmí přesahovat celkovou výši úvěru.

3. Náklady úvěru odlišné od úroků vyplývající ze smlouvy o spotřebitelském úvěru se neplatí v rozsahu převyšujícím maximální výši dalších nákladů úvěru odlišných od úroků, vypočítanou způsobem stanoveným v odstavci 1 nebo celkovou výši úvěru.“

21 Článek 47 zákona o spotřebitelském úvěru stanoví:

„Žádné smluvní ustanovení nemůže vyloučit nebo omezit práva spotřebitelů stanovená zákonem. V takových případech se použijí ustanovení zákona.“

Spor v původním řízení a předběžné otázky

22 Obě věci, v nichž tkví původ této žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce a které předkládající soud spojil rozhodnutím ze dne 8. listopadu 2018, byly podány bankovními institucemi Mikrokasa a Revenue proti XO.

23 V první věci uzavřel XO dne 21. prosince 2016 jako spotřebitel ve smyslu směrnice 2008/48 s bankovní institucí Mikrokasa smlouvu o úvěru ve výši 4 000 polských zlotých (PLN, přibližně 940 eur), splatnou v 30 měsíčních splátkách až do 28. června 2019. Na základě této smlouvy se spotřebitel rovněž zavázal zaplatit 600 PLN (přibližně 139 eur) jako poplatek za její přípravu, jakož i 3 400 PLN (přibližně 790 eur) jako poplatky za správu. Byly rovněž účtovány smluvní úroky v roční sazbě 7 % ve výši 371,87 PLN (přibližně 86 eur).

24 V důsledku toho, že XO neuhradil žádnou splatnou částku, podala Mikrokasa žalobu k Sądu Rejonowému w Siemianowicach Śląskich I Wydział Cywilny (Okresní soud v Siemianowicach Śląskich, první občanskoprávní oddělení, Polsko) proti XO, ve které se domáhala, aby mu bylo uloženo zaplatit částku 8 184,53 PLN (přibližně 1 927 eur).

25 Pokud jde o druhou věc, tentýž spotřebitel uzavřel dne 21. listopadu 2016 s IPF Polska sp. z. o. o. prostřednictvím internetu smlouvu o úvěru ve výši 3 000 PLN (přibližně 703,18 eura), splatnou do 28. května 2018. Podle ustanovení této smlouvy byl spotřebitel povinen zaplatit provizi ve výši 2 084 PLN (přibližně 488,46 eura). Smluvní úroky byly účtovány v roční sazbě 10 % v celkové výši 248,41 PLN (přibližně 57 eur).

26 Pohledávku vyplývající z této smlouvy převedla společnost IPF Polska na bankovní institut Revenue smlouvou o postoupení pohledávky ze dne 16. srpna 2017. Revenue podala dne 27. října 2017 žalobu proti XO znějící na zaplacení částky 5 196,68 PLN (přibližně 1 218,09 eura) z důvodu nesplacení dluhu. Sąd Rejonowy Lublin Zachód w Lublinie (Okresní soud Lublin-západ v Lublině, Polsko) vydal o platební rozkaz. Spotřebitel podal proti tomuto rozhodnutí odpor k Sądu Rejonowému w Siemianowicach Śląskich (Okresní soud v Siemianowicach Śląskich, Polsko).

27 Tento soud uvádí, že náklady úvěru odlišné od úroků v obou smlouvách dotčených v původním řízení byly vypočteny na základě vzorce stanoveného vnitrostátními právními předpisy v článku 36a zákona o spotřebitelském úvěru a nepřekračují maximální povolenou částku.

28 Tento soud však vyjadřuje pochybnosti o slučitelnosti vnitrostátní právní úpravy, která zavádí pojem „náklady úvěru odlišné od úroků“, který není směrnicí 2008/48 upraven, s uvedenou směrnicí, a to zejména s ohledem na úplnou harmonizaci provedenou touto směrnicí. Je třeba si zejména položit otázku, zda zavedení takového pojmu nemůže porušovat cíle stanovené směrnicí 2008/48.

29 Kromě toho v případě celkových nákladů úvěru odlišných od úroků, vypočtených způsobem stanoveným zákonodárcem v článku 36a zákona o spotřebitelském úvěru, jsou tyto náklady určeny na základě vzorce nezávislého na skutečně poskytnutých službách a zdrojů použitých prodávajícím nebo poskytovatelem. Spotřebitel tak nemá možnost seznámit se se skutečnými náklady úvěru a být řádně informován o své právní situaci ke dni uzavření smlouvy.

30 Předkládající soud má rovněž pochybnosti o použitelnosti směrnice 93/13 v případě ustanovení, která jsou v souladu s vnitrostátními právními předpisy o maximálních přípustných nákladech.

31 Tento soud zdůrazňuje, že polský zákonodárce se snažil přijetím článku 36a zákona o spotřebitelském úvěru zaručit limity nákladů fakturovaných spotřebitelům, přičemž uvedl, že celkové náklady úvěru, s výjimkou úroků, nesmí překročit 55 % celkové výše úvěru na ročním základě, 85 % za dva roky a 100 % bez ohledu na dobu trvání úvěru.

32 Podle uvedeného soudu si však prodávající nebo poskytovatelé v praxi často zvolí maximální částku povolenou podle zákonem stanoveného vzorce, aniž by nezbytně zohledňovali skutečné náklady.

33 Z toho důvodu je možné se obávat, že prodávající nebo poskytovatel získá nadměrnou a neoprávněnou výhodu na úkor spotřebitele, což by pro spotřebitele vedlo k významné nerovnováze vyplývající ze srovnání mezi celkovou částkou úvěru a celkovými náklady tohoto úvěru.

34 Předkládající soud rovněž uvádí, že současná praxe polských soudů se liší, jelikož některé z nich z přezkumu zneužívající povahy vylučují náklady určené na základě článku 36a zákona o spotřebitelských úvěrech, zatímco jiné soudy posuzují tyto náklady podle kritérií stanovených vnitrostátní právní úpravou provádějící článek 3 směrnice 93/13.

35 Za těchto okolností se Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskich (Okresní soud v Siemianowicach Śląskich) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Musí být ustanovení směrnice 2008/48, zejména její čl. 3 písm. g), čl. 10 odst. 1 a čl. 22 odst. 1, vykládána v tom smyslu, že brání tomu, aby ‚další náklady úvěru odlišné od úroků‘ stanovované paušálně podle zákonem stanoveného matematického vzorce uvedeného v článku 36a zákona

o spotřebitelském úvěru byly z ‚celkových nákladů úvěru pro spotřebitele' ve smyslu výše uvedené směrnice vyčleněny takovým způsobem, který umožňuje skrýt před spotřebitelem skutečnou výši nákladů úvěru odlišných od úroků, které nese poskytovatel úvěru?

2) Musí být ustanovení směrnice 93/13, zejména její čl. 1 odst. 2, čl. 6 odst. 1 a čl. 7 odst. 1, vykládána v tom smyslu, že brání kontrole ujednání smluv o spotřebitelském úvěru z hlediska podmínek stanovených v článku 3 uvedené směrnice, jde-li o ‚další náklady úvěru odlišné od úroků', jejichž určování se řídí kritérii stanovenými článkem 36a zákona o spotřebitelském úvěru?"

K předběžným otázkám

K první otázce

36 Podstatou první otázky předkládajícího soudu je, zda čl. 3 písm. g), čl. 10 odst. 1 a čl. 22 odst. 1 směrnice 2008/48 musí být vykládány v tom smyslu, že brání vnitrostátnímu ustanovení, které stanoví metodu výpočtu maximální výše nákladů úvěru odlišných od úroků, kterou může být zatížen spotřebitel v rámci spotřebitelských úvěrů.

37 Nejprve je třeba připomenout, že účelem směrnice 2008/48 je podle jejího článku 1 harmonizovat některé aspekty právní úpravy členských států, která se týká smluv o spotřebitelském úvěru.

38 Dále z čl. 22 odst. 1 této směrnice vyplývá, že pokud tato směrnice obsahuje harmonizovaná ustanovení, nesmějí členské státy ve vnitrostátním právu zachovávat ani zavádět ustanovení odchylná od ustanovení této směrnice.

39 Konečně, jak vyplývá z judikatury Soudního dvora, aby byla zajištěna rozsáhlá ochrana spotřebitelů, unijní normotvůrce zvolil v čl. 3 písm. g) směrnice 2008/48 širokou definici pojmu „celkové náklady úvěru pro spotřebitele" jako definici týkající se veškerých nákladů, včetně úroků, daní a veškerých dalších poplatků, které spotřebitel musí zaplatit v souvislosti s úvěrovou smlouvou a které jsou věřiteli známy, s výjimkou nákladů na notáře (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 26. února 2015, Matei, C-143/13, EU:C:2015:127, bod 48; ze dne 8. prosince 2016, Verein für Konsumenteninformation, C-127/15, EU:C:2016:934, bod 35, a ze dne 11. září 2019, Lexitor, C-383/18, EU:C:2019:702, bod 23).

40 Směrnice 2008/48 přitom nezná pojem „celkové náklady úvěru odlišné od úroků" ani neobsahuje ustanovení upravující otázku omezení nákladů úvěru nebo rozdělení těchto nákladů mezi poskytovatele úvěru a spotřebitele. Z písemností ve spise předloženém Soudnímu dvoru vyplývá, že uvedené „náklady úvěru odlišné od úroků" představují podkategorii „celkových nákladů úvěru" ve smyslu čl. 3 písm. g) směrnice 2008/48, přičemž posledně uvedené náklady zahrnují veškeré náklady, včetně zejména úroků.

41 Článek 5 odst. 1 písm. g) uvedené směrnice, který vyjmenovává předsmluvní informace, které musí být spotřebiteli poskytnuty před uzavřením smlouvy, a čl. 10 odst. 2 písm. g) téže směrnice, který se týká informací, které musí být jasně a výstižně uvedeny ve smlouvě, stanoví povinnost informovat spotřebitele o „celkové částce splatné spotřebitelem", která je v čl. 3 písm. h) směrnice 2008/48 definována jako „součet celkové výše úvěru a celkových nákladů úvěru pro spotřebitele". Informační povinnost týkající se nákladů úvěru odlišných od úroků nebo metody jejich výpočtu není těmito ustanoveními stanovena.

42 Je proto třeba konstatovat, že směrnice 2008/48 neobsahuje žádné harmonizované ustanovení týkající se „nákladů úvěru odlišných od úroků" nebo způsobu, jakým mají být vypočteny.

43 I když směrnice 2008/48 harmonizuje pouze některé aspekty právní úpravy členských států, která se týká smluv o spotřebitelském úvěru, z jejího bodu 44 odůvodnění vyplývá, že k zajištění transparentnosti a stability trhu by měly členské státy až do další harmonizace zajistit zavedení vhodných opatření pro regulaci věřitelů nebo dohled nad nimi (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 6. června 2019, Schyns, C-58/18, EU:C:2019:467, bod 44). Je však třeba se ujistit, že tato opatření nejsou v rozporu s oblastmi harmonizovanými směrnicí 2008/48.

44 V tomto ohledu je třeba připomenout, že směrnice 2008/48 byla přijata s dvojím cílem, kterým je zajistit vysokou a rovnocennou úroveň ochrany zájmů všech spotřebitelů v Evropské unii a usnadnit vznik dobře fungujícího vnitřního trhu spotřebitelských úvěrů (rozsudky ze dne 5. září 2019, Pohotovosť, C-331/18, EU:C:2019:665, bod 41, a ze dne 19. prosince 2019, Home Credit Slovakia, C-290/19, EU:C:2019:1130, bod 28, jakož i citovaná judikatura).

45 Článek 10 této směrnice přitom vyjmenovává informace, které musí být ve smlouvě jasně a výstižně uvedeny. Soudní dvůr již rozhodl, že čl. 10 odst. 2 uvedené směrnice provádí úplnou harmonizaci, pokud jde o údaje, které musí být povinně zahrnuty do úvěrové smlouvy (rozsudek ze dne 5. září 2019, Pohotovosť, C-331/18, EU:C:2019:665, bod 50).

46 Kromě toho, jak bylo připomenuto v bodě 38 tohoto rozsudku, podle čl. 22 odst. 1 směrnice 2008/48 platí, že pokud tato směrnice obsahuje harmonizovaná ustanovení, nesmějí členské státy ve vnitrostátním právu zachovávat ani zavádět ustanovení odchylná od ustanovení této směrnice.

47 V projednávaném případě ze skutečností ve spise předloženém Soudnímu dvoru vyplývá, že vnitrostátní ustanovení týkající se nákladů úvěru odlišných od úroků se omezují na stanovení horní hranice a metody výpočtu těchto nákladů, jakož i důsledků nedodržení této horní hranice. V každém případě, jak uvedl generální advokát v bodech 59 a 60 svého stanoviska, předkládajícímu soudu přísluší ověřit, zda vnitrostátní právní předpisy neukládají další informační povinnosti.

48 S ohledem na výše uvedené úvahy musí být čl. 3 písm. g), čl. 10 odst. 2 a čl. 22 odst. 1 směrnice 2008/48 vykládány v tom smyslu, že nebrání vnitrostátní právní úpravě, která stanoví metodu výpočtu maximální výše nákladů úvěru odlišných od úroků, kterou může být spotřebitel zatížen, za podmínky, že tato právní úprava nezavádí další informační povinnosti týkající se těchto nákladů úvěru odlišných od úroků, které by se přidávaly k povinnostem stanoveným v uvedeném čl. 10 odst. 2.

K druhé otázce

49 Podstatou druhé otázky předkládajícího soudu je, zda čl. 1 odst. 2 směrnice 93/13 musí být vykládán v tom smyslu, že z působnosti této směrnice je vyloučeno smluvní ujednání, které stanoví náklady úvěru odlišné od úroků při dodržení maximální horní hranice stanovené vnitrostátním ustanovením, aniž nutně zohledňuje skutečně nesené náklady.

50 V tomto ohledu je třeba připomenout, že čl. 1 odst. 2 směrnice 93/13 týkající se smluvních ujednání, která odrážejí závazné právní a správní předpisy, zavádí výjimku z působnosti této směrnice, která podle judikatury Soudního dvora podléhá splnění dvou podmínek. Zaprvé smluvní ujednání musí odrážet právní nebo správní ustanovení a zadruhé musí být toto ustanovení závazné (rozsudky ze dne 7. listopadu 2019, Kanyeba a další, C-349/18 až C-351/18, EU:C:2019:936, bod 60, jakož i ze dne 3. března 2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, bod 31).

51 Za účelem zjištění, zda jsou tyto podmínky splněny, Soudní dvůr rozhodl, že je na vnitrostátním soudu, aby ověřil, zda je toto smluvní ujednání odrazem ustanovení vnitrostátního práva, jež se použijí na smluvní strany imperativně a bez ohledu na jejich volbu, nebo těch, která se použijí subsidiárně, tedy v případě neexistence odlišného ujednání mezi smluvními stranami v tomto ohledu (rozsudek ze dne 3. března 2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, bod 32 a citovaná judikatura).

52 Soudní dvůr rozhodl, že vnitrostátní soud musí zohlednit skutečnost, že s ohledem zejména na cíl uvedené směrnice, tedy ochranu spotřebitele proti zneužívajícím ujednáním zahrnutým do smluv uzavřených spotřebiteli s poskytovatelem, se výjimka stanovená v čl. 1 odst. 2 téže směrnice musí vykládat striktně, aby se zajistil její užitečný účinek (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 10. září 2014, Kušionová, C-34/13, EU:C:2014:2189, bod 77, a ze dne 20. září 2018, OTP Bank a OTP Faktoring, C-51/17, EU:C:2018:750, bod 54, jakož i citovaná judikatura).

53 V každém případě je třeba připomenout, že smluvní ujednání obsažené ve smlouvě uzavřené prodávajícím nebo poskytovatelem se spotřebitelem je vyloučeno z působnosti této směrnice pouze tehdy, když toto smluvní ujednání odráží obsah závazného právního nebo správního ustanovení ve smyslu čl. 1 odst. 2 směrnice 93/13 ve spojení s třináctým bodem odůvodnění této směrnice (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 10. září 2014, Kušionová, C-34/13, EU:C:2014:2189, bod 80).

54 Takové vyloučení bylo odůvodněno tím, že lze legitimně předpokládat, že vnitrostátní zákonodárce nastolil rovnováhu mezi všemi právy a závazky smluvních stran určitých smluv, což je rovnováha, kterou výslovně zamýšlel chránit unijní normotvůrce (rozsudky ze dne 21. března 2013, RWE Vertrieb, C-92/11, EU:C:2013:180, bod 28, a ze dne 3. dubna 2019, Aqua Med, C-266/18, EU:C:2019:282, bod 33).

55 I když Soudní dvůr ve své judikatuře stanovil kritéria pro výklad čl. 1 odst. 2 směrnice 93/13, je na předkládajícím soudu, aby z toho vyvodil konkrétní důsledky.

56 V projednávaném případě je třeba uvést, s výhradou ověření, která musí v tomto ohledu provést předkládající soud, že se nezdá, že by smluvní ujednání, které se omezuje na použití metody pro výpočet horní hranice nákladů úvěru odlišných od úroků, ve vlastním slova smyslu „odrážela“ posuzované vnitrostátní ustanovení (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 3. dubna 2019, Aqua Med, C-266/18, EU:C:2019:282, body 35 a 36).

57 Nezdá se totiž, že by uvedené ustanovení samo o sobě určovalo práva a závazky smluvních stran, ale pouze omezuje jejich svobodu stanovit náklady úvěru odlišné od úroků nad určitou úroveň a nijak nebrání vnitrostátnímu soudu přezkoumat případnou zneužívající povahu takového stanovení i pod horní hranicí stanovenou zákonem.

58 S ohledem na výše uvedené úvahy musí být čl. 1 odst. 2 směrnice 93/13 vykládán v tom smyslu, že z působnosti této směrnice není vyloučeno smluvní ujednání, které stanoví náklady úvěru odlišné od úroků při dodržení horní hranice stanovené vnitrostátním ustanovením, aniž nutně zohledňuje skutečně nesené náklady.

K nákladům řízení

59 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (první senát) rozhodl takto:

1) **Článek 3 písm. g), čl. 10 odst. 2 a čl. 22 odst. 1 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES ze dne 23. dubna 2008 o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102/EHS musí být vykládány v tom smyslu, že nebrání vnitrostátní právní úpravě, která stanoví metodu výpočtu maximální výše nákladů úvěru odlišných od úroků,**

kterou může být spotřebitel zatížen, za podmínky, že tato právní úprava nezavádí další informační povinnosti týkající se těchto nákladů úvěru odlišných od úroků, které by se přidávaly k povinnostem stanoveným v uvedeném čl. 10 odst. 2.

2) **Článek 1 odst. 2 směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o zneužívajících ujednáních ve spotřebitelských smlouvách musí být vykládán v tom smyslu, že z oblasti působnosti této směrnice není vyloučeno smluvní ujednání, které stanoví náklady úvěru odlišné od úroků při dodržení horní hranice stanovené vnitrostátním ustanovením, aniž nutně zohledňuje skutečně nesené náklady.**

Podpisy.